

Vorbereide mondelinge presentaties in de lerarenopleiding

Een kijkwijzer voor de opleiders

Lieve Verheyden

In de loop van hun opleiding moeten studenten van de lerarenopleiding meer dan eens een mondelinge presentatie houden. Die opdracht kan passen binnen om het even welk opleidingsonderdeel en kan dus over om het even welk (aan onderwijs gerelateerd) onderwerp gaan. De betrokken opleiders beoordelen dergelijke presentaties in eerste instantie naar de *inhoud*, maar – afhankelijk van hun eigen gevoeligheden – integreren zij in hun beoordeling ook een cijfer voor de wijze waarop de student zijn inhoud overbrengt, met andere woorden voor de *vorm*. Dat gebeurt al dan niet bewust en/of al dan niet expliciet. De concrete praktijk leert dat er bij het voorbereiden en beoordelen van mondelinge presentaties een en ander mis kan lopen. Zo blijkt bijvoorbeeld dat verschillende beoordelaars zich op uiteenlopende criteria richten om de kwaliteit van de ‘vorm’ voor zichzelf en voor de student in kaart te brengen. Ook het gewicht dat zij aan vormelijke ‘(on)volkomenheden’ toekennen, varieert sterk.

M

et een kijkwijzer ‘Vorbereide mondelinge presentatie’, die door de opleiding heen door alle opleiders gebruikt wordt, kan dit soort valkuilen vermeden worden. De ervaring leert dat er ook op andere fronten binnen de opleiding ‘winst’ gemaakt wordt. De kijkwijzer ‘Vorbereide mondelinge presentatie’ is om dezelfde redenen ook goed bruikbaar in andere hogeschoolopleidingen en in de laatste jaren van het secundair onderwijs, zelfs zonder al te veel aanpassingen.

MONDELING PRESENTEREN: EEN TAALCOMPETENTIE VAN DE LERAAR

‘Mondelinge presentaties houden’ behoort tot die deelverzameling van competenties die zowel in de opleiding zelf als in het beroepsleven van een leerkracht heel vaak aangesproken worden. In de opleiding wordt zeker ook om die reden geregeld voor mondelinge presentaties gekozen. Mondelinge taalvaardigheden zijn nu eenmaal erg belangrijk voor een aankomend leraar, en ook het luikje ‘uiteenzetten, presenteren’ is eigenlijk een basisvaardigheid binnen het beroep. In *Dertien doelen in een*

dozijn formuleren Paus e.a. (2003) mondelinge presentatievaardigheid zowel binnen het domein 'De leraar in interactie met zijn leerlingen' als binnen het domein 'De leraar in interactie met volwassenen in en rond de school'. Binnen het eerste domein lezen we als doelstelling 5: *'De leraar kan een uiteenzetting geven om te informeren, activeren of overtuigen op verschillende manieren. Hij kan daarbij flexibel gebruik maken van een effectieve ondersteuning in schrift en beeld.'* Binnen het tweede domein wordt doelstelling 10 als volgt geformuleerd: *'De leraar kan een presentatie op verschillende manieren houden voor volwassen gesprekspartners over klas- en schoolcontext. Hij maakt flexibel gebruik van effectieve ondersteuning in schrift en beeld.'*

MONDELING PRESENTEREN: SUPPOSÉ CONNU!

Nogal wat (zelfstandige) taken van leraren-in-opleiding worden (gedeeltelijk) geëvalueerd via een 'mondelinge presentatie'. De student spit tijdens zelfstandig- werktijd een bepaald onderwerp uit; zijn bevindingen presenteert hij een tijd later aan de hele klasgroep en de opleider in kwestie. Dat presentatiemoment vormt (gedeeltelijk) de basis voor de beoordeling van de taak door de opleider.

Een gemeenschappelijk gedragen visie rond mondelinge presentatievaardigheid, is niet geëxpliciteerd.

Meestal spitst de begeleiding van die opleider zich tijdens de voorbereidingsfase voornamelijk toe op de inhoud van de taak, het onderwerp als dusdanig: *'Heb je die bronnen gelezen en verwerkt? Welke deelvragen kun je formuleren? Met welke argumenten staaf je deze*

stelling? Heb je deze bron vergeleken met wat die bron vertelt? Wat zijn je praktijkervaringen? Komen die ervaringen overeen met wat je gelezen hebt?' Enzovoort.

Tijdens diezelfde begeleidingsmomenten gaat gewoonlijk heel wat minder aandacht naar de wijze van presenteren, naar de criteria waaraan de presentatie moet voldoen, en/of naar hulpmiddelen of opstapjes om aan die criteria te beantwoorden. Misschien vertrouwen collega's-opleiders blindelings op elkaar of op de collega 'taal/communicatie'. Of misschien gaan opleiders ervan uit dat studenten die vaardigheid al tijdens hun vooropleiding verworven zouden moeten hebben. *Supposé connu*, met andere woorden.

In feedback-verslagen of tijdens feedback-gesprekken duiken echter andere mechanismen op: de opleider wil zich misschien wel toespitsen op inhoudelijke aspecten van de presentatie, maar krijgt die vaak niet geïsoleerd van vormelijke eigenaardigheden. Zo sluipen er in het gesprek ongewild ook uitspraken en commentaren over de vorm. Jammer genoeg zijn dat 'losse' opmerkingen: ze passen niet in een groter en geordend geheel van vormelijke criteria. Wie goed luistert, hoort bovendien al snel de persoonlijke gevoeligheden van de concrete opleider doorklinken. Zo vindt de ene opleider een streekaccentloze taal een must; de andere vindt het belangrijk dat de spreker zijn publiek kan boeien; een derde hecht vooral belang aan de materiële organisatie en aan het gebruik van media.

Het is duidelijk dat studenten op het vlak van 'mondelinge presentaties' nogal eens in de kou blijven staan:

- er is vaak geen houvast qua criteria en evenmin qua norm: de dubbele vraag *'hoe goed moet ik scoren op welke*

aandachtspunten?’ wordt niet beantwoord;

- een leerlijn ‘mondelinge presentatie’ is meestal niet voorhanden: ‘hoe goed moet ik op dit of dat ogenblik van de opleiding scoren op welke aandachtspunten?’ blijft onbeantwoord;
- een gemeenschappelijk gedragen visie rond taalvaardigheid, meer bepaald mondelinge presentatievaardigheid, is niet geëxpliciteerd;
- de objectiviteit in de beoordeling van de presentaties op vormelijk vlak is niet gegarandeerd;
- over het aandeel van de vorm in het geheel van de presentatie zijn er geen duidelijke richtlijnen.

Studenten voelen dat subjectiviteit troef is. Het risico is dus erg groot dat ze nog amper streven naar ‘meer en beter’ omdat ze niet weten waar en hoe te beginnen.

EEN KIJKWIJZER ALS START- EN EINDPUNT

Een aantal van de vastgestelde tekortkomingen met betrekking tot een objectieve evaluatie van mondelinge presentaties kan verholpen worden wanneer men door de opleiding heen werkt met een *kijkwijzer* ‘Voorbereide mondelinge presentatie’. Zo’n kijkwijzer bestaat enerzijds uit een gestructureerd geheel van aandachtspunten of criteria die bij elke mondelinge presentatie passen. Daarnaast wordt voor verschillende beoordelingsniveaus geëxpliciteerd waaraan de presentatie per rubriek (deelgroep met aandachtspunten of concrete criteria) moet voldoen. Tot slot biedt een kijkwijzer ook houvast bij de berekening van het aandeel van de vormelijke aspecten in het geheel van de presentatie.

Wanneer opleiders als team een kijkwijzer ‘Voorbereide mondelinge presentatie’ hanteren, bieden ze studenten bijgevolg steeds weer hetzelfde geheel van rubrieken aan, kijken ze door eenzelfde bril naar de prestaties van studenten en schatten die op een gelijke manier in, en geven ze feedback vanuit eenzelfde bekend kader (zelfde structuur, zelfde begrippen).

De studenten van hun kant ervaren een kijkwijzer als start- en (voorlopig) eindpunt van hun eigen leerproces op dat vlak: hij biedt houvast voor een inschatting van zichzelf wat deze complexe vaardigheid betreft; hij levert hen de aandachtspunten aan waarop ze hun inspanningen tot ‘meer en beter’ moeten afstemmen. Hij maakt het mogelijk om constructief met feedback om te gaan. En hij vertelt hen ook wanneer hun vaardigheid het niveau van ‘voldoende’ of ‘zeer goed’ bereikt heeft.

Over het aandeel van de vorm in het geheel van de presentatie zijn er geen duidelijke richtlijnen.

DE KIJKWIJZER ‘VOORBEREIDE MONDELINGE PRESENTATIE’

De concrete kijkwijzer ‘Voorbereide mondelinge presentatie’ die in dit artikel voorgesteld wordt, is het product van een samenwerking tussen de lerarenopleiding van de Katholieke Hogeschool Leuven en het Steunpunt NT2 van de KU Leuven. De publicatie *Een alternatieve kijk op evaluatie* (Van Petegem & Vanhoof, 2002) vormde een belangrijke inspiratiebron.

De studenten ervaren een kijkwijzer als start- en (voorlopig) eindpunt van hun eigen leerproces.

Als bijlage is het document volledig opgenomen:

- bijlage 1, 'Kernachtige typering', geeft een beknopt overzicht van rubrieken en schaalwaarden;
- in bijlage 2, 'Uitgebreide typering', worden de schaalwaarden per rubriek uitvoerig getypeerd;
- bijlage 3, 'Neerslag beoordeling per student', geeft de wijze van verrekening in een totaal cijfer voor de taak.

De deeltaalvaardigheid 'Vorbereide mondelinge presentatie' is in de kijkwijzer geconcretiseerd aan de hand van vier rubrieken: (1) structuur; (2) (abstracte) schooltaalvaardigheid; (3) materiële organisatie en (4) vlot en aangenaam. Elke rubriek wordt vervolgens geconcretiseerd in vier à vijf kapstokken. Zo hoort onder 'structuur' onder andere het volgende thuis: 'inleiding, midden, slot', 'hoofdzaak en detail', 'stelling + argumenten' en 'talige structuraanduiders'. Onder 'vlot en aangenaam' staat bijvoorbeeld 'verbaal gedrag' en 'para-verbaal en non-verbaal gedrag'.

Voor de vier rubrieken per schaalwaarde ('zwak' (-2), 'eerder zwak dan sterk' (-1), 'eerder sterk dan zwak' (+1), 'sterk' (+2)) geeft de kijkwijzer vervolgens aan welk gedrag zichtbaar wordt: een algemene formulering per rubriek en per schaalwaarde (zie bijlage 1, 'kernachtige typering') wordt telkens ook aangevuld met zeer concrete uitspraken (zie bijlage 2, 'uitgebreide typering'). De formuleringen helpen om de presentatievaardigheid zo precies mogelijk in te schatten, om feedback te geven, en/of om werkpunten en de erop volgende concrete acties af te bakenen. Door de schaalwaarde 0 niet op te nemen, worden opleiders verplicht om zich uit te spreken over de prestatie van de student wat de onderscheiden rubrieken betreft: *voldoet elk van de rubrieken? Welke rubriek voldoet niet?*

In de verrekening krijgen de vier rubrieken een gelijk gewicht. Na optelling van de vier beoordelingen krijgt de student bijgevolg een resultaat tussen -8 en +8. De tabel in bijlage 3, 'Neerslag beoordeling per student', geeft aan hoe dat resultaat herleid wordt tot een cijfer tussen -2 en +2. Dat cijfer wordt op zijn beurt verrekend binnen het cijfer voor het geheel, waarvan we uitgegaan zijn dat dit op 20 staat. De mondelinge (deel)taalvaardigheid 'Presenteren' kan het cijfer voor inhoud dus maximaal met 10% beïnvloeden.

Het spreekt voor zich dat concrete keuzes van rubrieken en de toekenning van relatief gewicht voor discussie vatbaar zijn. Elke opleiding kan – aansluitend bij de specifieke beginsituatie, bij specifieke verwachtingen of bij eigen klemtonen – wijzigingen aanbrengen.

EERSTE ERVARINGEN EN BOEIENDE NEVENEFFECTEN

Met de concrete kijkwijzer 'Vorbereide mondelinge presentatie' is in de loop van het schooljaar 2002-2003 en 2003-2004 uitvoerig geëxperimenteerd naar aanleiding van een reeks presentaties door laatstejaarsstudenten van de opleiding tot kleuteronderwijzer (Katholieke Hogeschool Leuven, departement Lerarenopleiding, vestiging Heverlee). Deze studenten moesten op korte tijd drie presentaties houden en werden daarop telkens beoordeeld door een ander duo van opleiders. Na de eerste reeks presentaties werd klassikaal teruggeblikt op de ervaring.

Achteraf vertelden studenten dat ze eerst wat overdonderd waren door het geheel van rubrieken en presentatienormen. Pas in tweede instantie – voor de ene na wat

grondigere lectuur, voor de andere na het tussentijdse gesprek – merkten ze op dat de kijkwijzer enkel expliciteerde wat door iedereen (al was het vaagweg) aan gevoeld werd als relevante aandachtspunten bij een mondelinge presentatie. Vanaf dat ogenblik gaven de concretisering van de kijkwijzer houvast bij het voorbereiden en houden van de presentatie. Tijdens de voorbereidingen van de presentaties werden studenten ook geholpen om zichzelf en elkaar bij te sturen. Studenten voelden de uitgeschreven rubrieken en beoordelingsnormen aan als een stap in de richting van objectivering. Zij beseften dat de verbale uitleg bij elk van de schaalwaarden een sterke houvast kon betekenen bij het toekennen van een 'correcte' beoordeling door de opleider(s).

Opleiders gaven op hun beurt aan dat de verbale uitleg per schaalwaarde hen ertoe bracht om met een groter gevoel van zekerheid en objectiviteit te beoordelen. De structuur van rubrieken en de kapstokken spoorde ook aan om de eigen persoonlijke (taal) gevoeligheden wat te relativeren, en om het geheel van de (deel)taalvaardigheid te kunnen grijpen. Het geheel gaf aan het gesprek dat de opleiders telkens in duo moesten voeren, ook een duidelijk referentiepunt. De inbreng van elk van de beoordelaars kon meteen worden gekaderd.

Tijdens onze eigen observaties van dit experiment werden wij vooral geconfronteerd met enkele boeiende neveneffecten van het werken met een kijkwijzer voor een bepaalde (deel)taalvaardigheid, ook al gebeurde dat nog lang niet systematisch in de hele opleiding. De herhaalde gesprekken over de concrete presentatievaardigheid van studenten, en dat in steeds wisselende duo's van opleiders werden nog een tijdlang verder gezet: aan de koffietafel werd erover gediscussieerd, tijdens praktijkevaluaties en

deliberaties kwam er meer dan eens een verwijzing naar presentatievaardigheid, o.a. omdat opleiders een aantal aandachtspunten zonder meer ook 'toepasten' op mondelinge examens. Ook van niet rechtstreeks betrokken opleiders kwamen geïnteresseerde vragen, in die mate zelfs dat de kijkwijzer op dit ogenblik binnen heel wat uiteenlopende taken gehanteerd wordt.

Wij zijn ervan overtuigd dat op die manier heel spontaan en vrijwel moeiteeloos aan een meer eensgezinde visie op taalvaardigheid getimmerd wordt. Het spreekt voor zich dat hiermee een belangrijke stap binnen 'taalbeleid in de lerarenopleiding' gezet werd. Dat het echter maar één stap van de vele is, mag duidelijk blijken uit het artikel van Van Gorp & Verheyden (2003) in *VONK* 33/2.

Studenten voelden de uitgeschreven rubrieken en beoordelingsnormen aan als een stap in de richting van objectivering.

DE IMPLEMENTATIE: ENKELE AANDACHTSPUNTEN

Als een opleiding ervoor opteert om met de kijkwijzer 'Voorbereide mondelinge presentatie' aan de slag te gaan, is het goed dat studenten al van bij de aanvang van de opleiding vertrouwd geraken met het voorgestelde kader en de gehanteerde terminologie. Dat kan de verantwoordelijkheid zijn van de opleider 'taal' of 'communicatie'. In principe hoeft niet meteen de hele kijkwijzer toegelicht. Maar van zodra rubrieken of kapstokken expliciet aan bod komen, zouden ze een plaats moeten kunnen krijgen in het grotere geheel. De collega's onderling spreken met elkaar af dat zij de structuur van de kijkwijzer en de gehanteerde

terminologie respecteren, tenminste nadat zij als team akkoord zijn gegaan met rubrieken, kapstukken en concretisering.

Mondelinge presentatievaardigheid is – hoe belangrijk ook – slechts één taalvaardigheid die leraren-in-opleiding zich eigen moeten maken.

De opleiding beslist of zij de beoordeling van het stukje mondelinge taalvaardigheid telkens verrekent binnen de taak als dusdanig, met als gevolg dat mondelinge taalvaardigheid de scores op meer dan een opleidingsonderdeel zal beïnvloeden, ofwel dat zij de prestaties op het vlak

van presenteervaardigheid verrekent binnen een apart opleidingsonderdeel 'taal(vaardigheid)' of 'communicatie'. Aan alle collega's wordt dan gevraagd om gegevens door te spelen aan de verantwoordelijke collega.

TOT SLOT

Mondelinge presentatievaardigheid is – hoe belangrijk ook – slechts één taalvaardigheid

die leraren-in-opleiding zich eigen moeten maken. Daarnaast zijn er nog zovele andere (deel)taalvaardigheden waarin zij zich moeten bekwaamen. Het referentiekader *Dertien doelen in een dozijn* vermeldt bijvoorbeeld 'gesprekken voeren' en 'beoordelen en toegankelijk maken van teksten (lezen)'.

Voor studenten en opleiders wordt het echter een onmogelijke klus om voor elk van die deeltaalvaardigheden een aparte kijkwijzer te leren hanteren. Daarom wordt op dit ogenblik gewerkt aan een kijkwijzer die parallel is opgebouwd voor schriftelijke en mondelinge taalvaardigheden, zeg maar 'communicatievaardigheden', en die modulair opgebouwd is. 'Modulair' betekent in dit geval dat de 'concrete' vaardigheden binnen elk van de twee groepen deeltaalvaardigheden geformuleerd worden in een lijn van receptief over interactief tot actief, en dat – afhankelijk van de taak – stukjes kijkwijzer afgebakend kunnen worden, bijvoorbeeld alles wat te maken heeft met 'in interactie gaan' of met 'lezen'. De opleider(s) en de student(en) blijven elke afbakening wel in het grotere geheel zien. Wij hopen deze modulaire kijkwijzers eerlang in dit tijdschrift te kunnen presenteren.

Lieve Verheyden
Katholieke Hogeschool Leuven, dpt. Lerarenopleiding
& Centrum voor Taal en Migratie/Steunpunt NT2
p/a Blijde Inkomststraat 7
3000 Leuven
lieve.verheyden@arts.kuleuven.ac.be

Bibliografie

Paus, H., Rymenans, R. & Van Gorp, K. (2003). *Dertien doelen in een dozijn. Een referentiekader voor taalcompetenties van leraren in Nederland en Vlaanderen*. Den Haag: Nederlandse Taalunie.

Van Gorp, K. & Verheyden, L. (2003). Taalbeleid op school: hoe begin je eraan? Verkenning van een zoekproces. *VONK*, 33/2, 3-17.

Van Petegem, P. & Vanhoof, J. (2002). *Een alternatieve kijk op evaluatie*. Mechelen: Wolters Plantyn.

Bijlage 1: Kijkwijzer 'Vorbereide mondeling presentatie' – Kernachtige typering
Vier rubrieken, vier waarden per rubriek en de kernachtige typering per schaalwaarde

	ZWAK (-2)	EERDER ZWAK DAN STERK (-1)	EERDER STERK DAN ZWAK (+1)	STERK (+2)
STRUCTUUR <ul style="list-style-type: none"> - inleiding, midden, slot - stelling + argumenten - hoofdzak en detail - illustraties, voorbeelden - talige structuraanduiders 	<p>De student slaagt er niet in zijn presentatie te structureren.</p> <p>Zowel binnen het geheel als binnen de onderscheiden onderdelen ontbreekt elke ordening; er worden geen adequate talige structuraanduiders gebruikt.</p>	<p>De student biedt een presentatie aan die op vele momenten nog duidelijkheid en overzicht mist. Hier en daar slaagt de student er wel in om zijn ideeën te ordenen.</p> <p>Adequate structuraanduiders ontbreken te vaak.</p>	<p>De student geeft een gestructureerde presentatie, maar dat kost hem nog zichtbaar moeite.</p>	<p>De student structureert zijn betoog sportaan en vlot. Hij bouwt een overtuigende redenering op, en neemt de luisteraar daarbij op natuurlijke wijze op sleeptouw.</p>
(ABSTRACTE) SCHOOLTAALWAARDIGHEID <ul style="list-style-type: none"> - informatiedichtheid - vaktal - abstractieniveau - redeneringen & logica (zinsniveau – tekstniveau) - inschatting voorkennis 	<p>De student beweegt zich op een zeer concreet, anekdotisch, alledaags spreekniveau.</p>	<p>De student beweegt zich op een concreet alledaags spreekniveau, maar slaagt er af en toe in om dat niveau te overstijgen.</p>	<p>De student beweegt zich op een abstracter spreekniveau, maar dat kost hem zichtbaar moeite.</p>	<p>De student beweegt zich soepel en moeiteloos op een abstract spreekniveau.</p>
MATERIELE ORGANISATIE <ul style="list-style-type: none"> - notities ter voorbereiding van de presentatie - documentatienap/portfolio/... middelen - timing (per onderdeel – voor het geheel) 	<p>De student heeft zich onvoldoende georganiseerd.</p> <p>Hij ondersteunt de communicatie niet of veel te moeizaam. Hij verwijst te weinig of onvoldoende duidelijk naar illustrerende materialen. Hij is te snel klaar of gaat hopenloos over tijd.</p>	<p>De student heeft zich op organisatorisch vlak proberen voor te bereiden (o.a. via communicatie-ondersteunende middelen), maar het geheel van de presentatie geeft toch nog onvoldoende blijk van een goede organisatie en timing.</p>	<p>De student integreert communicatie-ondersteuning en allerlei illustrerende materialen. Hij is daaronder goed georganiseerd. Hij gaat nog wat schools en krampachtig om met notities, verwijzingen e.d.</p>	<p>De student gaat vlot om met alle praktische elementen van de presentatie. Hij beweegt zich soepel in en rond de rode draad van zijn notities en integreert allerlei vormen van communicatie-ondersteuning en illustrerende materialen op een overzichtelijke manier.</p>
VLOT EN AANGENAAM <ul style="list-style-type: none"> - verbaal gedrag (uitspraak, woordkeuze, zinsbouw) – registerkeuze - paraverbaal (intonatie, tempo, volume, articulatiespanning) of non-verbaal gedrag (mimiek, houding, gebaren) 	<p>De aandacht van de luisteraar wordt heel vaak afgeleid van de inhoud, omdat de (verbale, paraverbale, non-verbale) vorm eigenaardigheden vertoont.</p> <p>De student compenseert die afleiders niet door op een andere manier te boelen.</p>	<p>De student voldoet of qua verbaal, of qua non-verbaal/paraverbaal gedrag, maar slaagt er niet in deze twee eisen te combineren.</p>	<p>De student kan boelen.</p> <p>De aandacht van de luisteraar gaat moeiteloos naar de inhoud. Af en toe valt er iets op aan de vorm.</p>	<p>De student boeit van bij het begin tot aan het einde. De aandacht van de luisteraar gaat helemaal naar de inhoud. Achteraf beseft de luisteraar dat de vorm alleen maar positief ondersteunend werkte.</p>

Bijlage 2: Kijkwijzer 'Vorbereide mondeling presentatie' – Uitgebreide typering

Vier rubrieken, vier waarden per rubriek en de uitgebreide typering per schaalwaarde

	Zwak (-2)	EERDER ZWAK DAN STERK (-1)	EERDER STERK DAN ZWAK (+1)	STERK (+2)
STRUCTUUR - inleiding, midden, slot - stelling + argumenten - hoofdzak en detail - illustraties, voorbeelden - talige structuraanduiders	<p>De student slaagt er niet in zijn presentatie te structureren. Zowel binnen het geheel als binnen de onderscheiden onderdelen ontbreekt elke ordening; er worden geen adequate talige structuraanduiders gebruikt.</p> <p>De student reikt een onsamenhangend geheel van uitingen aan; hij</p> <ul style="list-style-type: none"> - valt met de deur in huis; - formuleert losse ideeën; - vertelt zuiver associatief; - brengt geen reliëf in zijn betoog; - geeft (onderdelen van) de presentatie geen duidelijk 'punt', 'doel'. - hanteert geen talige structuraanduiders; - zet de luisteraar meer dan eens op het verkeerde been; - stopt de presentatie abrupt. 	<p>De student biedt een presentatie aan die op vele momenten nog duidelijkheid en overzicht mist. Hier en daar slaagt de student er wel in om zijn ideeën te ordenen. Adequate structuraanduiders ontbreken te vaak.</p> <p>De student biedt een te weinig samenhangend verhaal aan; hij</p> <ul style="list-style-type: none"> - vervalt geregeld in structuurloosheid; - verliest zich in details en/of in te veel of te lange illustraties; - geeft het doel van de (het) presentatie(onderdeel) te weinig aan; - biedt te weinig (adequate) talige structuraanduiders aan, en helpt de luisteraar dus niet om de lijn van het betoog te volgen. 	<p>De student geeft een gestructureerde presentatie, maar dat kost hem nog zichtbaar moeite.</p> <p>De student vertelt een grotendeels gestructureerd verhaal; hij</p> <ul style="list-style-type: none"> - helpt de luisteraar om de redeneringen e.d. te volgen; - maakt gebruik van adequate talige structuraanduiders; - vindt meestal een aanvaardbaar evenwicht tussen hoofdzaak en details; - maakt het 'punt' van de (het) presentatie(onderdeel) duidelijk; - is nog wat krampachtig, schools bij het aanbieden van structuur. 	<p>De student structureert zijn betoog sportaan en vlot. Hij bouwt een overtuigende redenering op, en neemt de luisteraar daarbij op natuurlijke wijze op sleeptouw.</p> <p>De student houdt een sterk gestructureerde presentatie; hij</p> <ul style="list-style-type: none"> - brengt zeer veel reliëf in zijn presentatie; - weet duidelijk welk doel hij aan de (het) presentatie(onderdeel) wil koppelen; - neemt door middel van talige structuraanduiders de luisteraar bij de hand; - kan gepast en gedoseerd illustreren en toelichten; - doet dat alles op een zeer natuurlijke manier.

	ZWAK (-2)	EERDER ZWAK DAN STERK (-1)	EERDER STERK DAN ZWAK (+1)	STERK (+2)
(ABSTRACTE) SCHOOLTAALVAARDIGHEID - informatiedichtheid - vaktaal - abstractieniveau - redeneringen & logica (zinsniveau – tekstniveau) - inschatting voorkennis	<p>De student beweegt zich op een zeer concreet, anekdotisch, alledaags spreekniveau.</p> <p>De student stijgt niet uit boven een zeer concreet alledaags spreekniveau. Hij</p> <ul style="list-style-type: none"> - beheerst de veronderstelde gekende vaktaal niet, - komt erg moeizaam of niet tot de kern, - benut de tijd die ter beschikking is, veel te weinig voor de essentie van zijn betoog, - overstijgt het concrete, anekdotische niveau niet, - houdt geen rekening met de voorkennis van de luisteraar (redundantie – hiaten), - moet door vragen allerhande geholpen worden om zich voldoende duidelijk uit te drukken. 	<p>De student beweegt zich op een concreet alledaags spreekniveau, maar slaagt er af en toe in om dat niveau te overstijgen.</p> <p>Het spreekniveau is grotendeels alledaags, maar hier en daar stijgt de student boven dat niveau uit. Hij</p> <ul style="list-style-type: none"> - beheerst de veronderstelde gekende vaktaal onvoldoende actief, - formuleert moeizaam op een iets abstracter niveau, - realiseert een te beperkte informatiedichtheid: kan wel bondig verwoorden wanneer goed (letterlijk) voorbereid, maar wordt wijdoop in bijkomende uitleg, verklaring.... - schat de voorkennis van de luisteraar onvoldoende goed in (redundantie – hiaten); de luisteraar moet hem daar geregeld op wijzen. 	<p>De student beweegt zich op een abstracte spreekniveau, maar dat kost hem zichtbaar moeite.</p> <p>De student formuleert grotendeels bondig. Hij realiseert een voldoende de grote informatiedichtheid. Hij</p> <ul style="list-style-type: none"> - beheerst de vaktaal voldoende goed, - benut de tijd die ter beschikking is, o.a. door op een voldoende hoog abstractieniveau te formuleren, - speelt meestal correct in op de voorkennis van de luisteraar, zonder dat de luisteraar daarbij actief hoeft te helpen, - moet nog zichtbare inspanningen leveren om dit abstracte taalvaardighedsniveau te handhaven. 	<p>De student beweegt zich soepel en moeiteloos op een abstract spreekniveau.</p> <p>De student formuleert bondig en vlot op een voldoende abstract spreekniveau. Hij</p> <ul style="list-style-type: none"> - hanteert de veronderstelde vaktaal moeiteloos, - benut de tijd die ter beschikking is, optimaal, - formuleert ideeën en redeneringen op een vlotte manier, - speelt correct in op de veronderstelde voorkennis van de luisteraar, en controleert ook of zijn inschatting klopt, - kan dit abstracte taalvaardighedsniveau moeiteloos handhaven.

MATERIELE ORGANISATIE	ZWAK (-2)	EERDER ZWAK DAN STERK (-1)	EERDER STERK DAN ZWAK (+1)	STERK (+2)
<ul style="list-style-type: none"> - notities ter voorbereiding van de presentatie - documentatienap/portfolio/... - communicatie-ondersteunende middelen - timing (per onderdeel – voor het geheel) 	<p>De student heeft zich onvoldoende georganiseerd.</p> <p>Hij ondersteunt de communicatie niet of te moeizaam. Hij verwijst te weinig of onvoldoende duidelijk naar illustrerende materialen. Hij is te snel klaar of gaat hopeloos over tijd.</p> <p>De student biedt een chaotisch geheel aan; hij</p> <ul style="list-style-type: none"> - neemt geen tijd om zich bij de aanvang te organiseren, b.v. om materialen te ordenen, - heeft geen aandacht voor communicatie-ondersteunende middelen als handouts, slides,... - moet zoeken naar illustratiemateriaal, en vindt meer dan eens niet wat hij wil tonen, - is af en toe de draad volledig kwijt, - sluit af met een rommeltje, - heeft geen houvast aan zijn notities, - houdt de timing niet in het oog. 	<p>De student heeft zich op organisatorisch vlak proberen voor te bereiden (o.a. via communicatie-ondersteunende middelen), maar het geheel van de presentatie geeft toch nog onvoldoende blijk van een goede organisatie en timing.</p> <p>De student geeft op een aantal momenten blijk van aandacht voor organisatie en timing, maar hij slaagt er niet in om op dit punt voldoende sterk uit de hoek te komen. Hij</p> <ul style="list-style-type: none"> - neemt even de tijd om zich te organiseren, maar houdt de organisatie niet bij, - gaat nogal onhandig om met de voorbereide communicatie-ondersteunende middelen zoals handouts, powerpoint,... - houdt geen overzicht van, en vindt bepaalde illustrerende materialen niet, - botst geregeld op niet-voorbereide praktische problemen, - vindt weinig houvast in zijn notities, - houdt zich niet voldoende strikt aan de timing. 	<p>De student integreert communicatie-ondersteuning en allerlei illustrerende materialen. Hij is daaronder goed georganiseerd. Hij gaat nog wat schools en krampachtig om met notities, verwijzingen e.d.</p> <p>De student geeft een georganiseerde indruk van bij het begin, en houdt de organisatie strikt in het oog tijdens de presentatie. Hij</p> <ul style="list-style-type: none"> - hanteert communicatie-ondersteunende middelen (powerpoint, slides), - verwijst duidelijk naar goed gekozen illustratiemateriaal, - kan terugvallen op zijn notities, - houdt de timing in het oog, - houdt het geheel wel wat krampachtig in de hand. 	<p>De student gaat vlot om met alle praktische elementen van de presentatie. Hij beweegt zich soepel in en rond de rode draad van zijn notities en integreert allerlei vormen van communicatie-ondersteuning en illustrerende materialen op een overzichtelijke manier.</p> <p>De praktische organisatie verloopt erg vlot. De student</p> <ul style="list-style-type: none"> - geeft een zeer georganiseerde indruk van bij het begin, en houdt dat vol, - hanteert goed voorbereide communicatie-ondersteuning (handout, slides, powerpoint), - verwijst naar een variatie aan documenten en illustratiemateriaal, en doet dat efficiënt, - kan terugvallen op zijn notities zonder ze slaats te moeten volgen, - houdt de timing goed in het oog.

	Zwak (-2)	EERDER ZWAK DAN STERK (-1)	EERDER STERK DAN ZWAK (+1)	STERK (+2)
VLOT EN AANGENAAM - verbaal gedrag (uitspraak, woordkeuze, zinsbouw) – registerkeuze - paraverbaal (intonatie, tempo, volume, articulatiespanning) of non-verbaal gedrag (mimiek, houding, gebaren)	De aandacht van de luisteraar wordt heel vaak afgeleid van de inhoud, omdat de (verbale, paraverbale, non-verbale) vorm eigenaardigheden vertoont. De student compenseert die afleiders niet door op een andere manier te boeien.	<p>De student komt niet tegemoet aan de eisen die aan verbaal en non-verbaal /paraverbaal gedrag gesteld worden. De aandacht van de luisteraar wordt voortdurend weggetrokken van de inhoud van de boodschap. Hij</p> <ul style="list-style-type: none"> - spreekt of binnensmonds, en/of met een heel sterk streekaccent, en/of substandaard, - weet niet te boeien door paraverbale /non-verbale ondersteuning. 	<p>De student voldoet of qua verbaal, of qua non-verbaal/paraverbaal gedrag, maar slaagt er niet in deze twee eisen te combineren.</p> <p>Tijdens de presentatie wordt de aandacht van de luisteraar meer dan eens afgeleid door beperkingen en/of eigenaardigheden op verbaal of non-verbaal/paraverbaal gedrag. Hij</p> <ul style="list-style-type: none"> - vertoont een onvoldoende sterk verbaal gedrag, - heeft moeite met de registerkeuze, - weet wel enigszins te boeien (paraverbaal of non-verbaal). <p>OF</p> <ul style="list-style-type: none"> - vertoont een voldoende sterk verbaal gedrag (uitspraak, woordkeus,...), maar - weet niet te boeien met adequaat paraverbaal en non-verbaal gedrag. 	<p>De student boeit van bij het begin tot aan het einde. De aandacht van de luisteraar gaat helemaal naar de inhoud. Achteraf beseft de luisteraar dat de vorm alleen maar positief ondersteunend werkte.</p> <p>De student vertelt boeiend en realiseert het juiste register. Hij doet dat moeiteloos. Hij</p> <ul style="list-style-type: none"> - vertoont een verbaal gedrag waar weinig of niets op aan te merken valt: juiste registerkeuze; vormelijke correctheid, - zet paraverbale en non-verbale middelen gepast in om zijn boodschap te ondersteunen.

BIJLAGE 3: Kijkwijzer 'Vorbereide mondelinge presentatie' Neerslag beoordeling per student

NAAM: DATUM: OPLEIDER:

	ZWAK	EERDER ZWAK DAN STERK	EERDER STERK DAN ZWAK	STERK	
Structuur	-2	-1	+1	+2	
(Abstracte) schooltaalvaardigheid	-2	-1	+1	+2	
Materiële organisatie	-2	-1	+1	+2	
Vlot en aangenaam	-2	-1	+1	+2	
TOTAALBEELD					Punt tussen -8 en +8 <input type="text"/>

Verrekening van evaluatie van criteria, uitgaand van een punt op 20 voor het geheel

Tussen -8 en -5	→ -2	<i>Zelfs als erg welwillende luisteraar steek je weinig of niets op uit het betoog.</i>
Tussen -4 en -1	→ -1	<i>Je moet een erg welwillende luisteraar zijn om het betoog te kunnen volgen.</i>
Tussen 0 en 3	→ 0	<i>Een zekere welwillendheid en concentratie vanwege de luisteraar zijn nog nodig.</i>
Tussen 4 en 6	→ 1	<i>Een normale vorm van luisterbereidheid volstaat ruimschoots om het betoog te volgen.</i>
Tussen 7 en 8	→ 2	<i>Je luistert met veel plezier, geboeid, tijdvergetend.</i>

Verrekening van het gewicht voor de presentatievaardigheid in het geheel, uitgaand van een punt op 20 voor het geheel

